

www.unijairl.org

УНИЈА

БИЛТЕН

Број 11.-12. Год. II Београд јул-август 2005. Бесплатан примерак

Издавање овог Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице УН (UNHCR)

УПРКОС БРОЈНИХ ПРИМЕДБИ СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ UNMIK ДАО ЗЕЛЕНО СВЕТЛО ЗА ПОЧЕТАК ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈЕ НА КОСМЕТУ

УСВОЈЕН ПЛАН "Б" КОСОВСКЕ ВЛАДЕ

Нејосредно пошто је, средином августа, Лари Росин, заменик шефа UNMIK-а, поштомисао његов извршни уредби за спровођење Б варијанте плана децентрализације на Косову и Метохију, уследила су бројна реаговања. И док је контактирајући и већина међународних политичара, који се баве косовским проблемом, подржала овај план, реаговања српске стране, почевши од Владе Србије, преко Председника Републике, до људи који су остали да живе на Космету, свела су се на његово резолутивно одбијање.

Пише: Жељко Ђекић

Да би читаоци Билтена створили јаснију слику због чега српска страна не прихвата ову варијанту плана, покушаћемо, у даљем тексту, да направимо краћу анализу досадашњег процеса децентрализације, коментаре због чега овај план није прихватљив и шта српска страна предлаже у тзв. предлогу "плана Ц".

ИСТОРИЈАТ

"Децентрализацију, као део суштинског и политичког решења проблема на Косову и Метохији, покренула је српска заједница одмах по завршетку ратних сукоба. Срби су схватили да су институције, смештене у градовима из којих су они протерани средином јуна 1999. године, фактички недоступне за њих. Зато су захтевали да им се те институције пребаце тамо где живе, а то су сеоске средине у окружењу или резервати, на шта те средине личе и како их сами Срби често називају", каже **Ранђел Нојкић**, посланик Српске листе за Косово и Метохију, донедавно члан Радне групе за децентрализацију.

Као резултат наметања и решавања овог проблема, настала је уредба 2000/45, један од најбољих докумената, који је UNMIK администрација донела, а Савет безбедности УН верификовао. Посебно је питање зашто се она делимично или у потпуности није примењивала. Многи Срби су у почетку били веома резервисани према овој уредби. Актуелна власт из Београда није ни желела да промовише ту уредбу, али није могла ни да је критикује, јер није могла да јој нађе било какву замерку. Албанска елита је схватила суштину овог документа и блокирала је њену примену. Збуњени мудрошћу косовских Срба, да у старту прихвате понуђени документ, нико није знао ко стоји иза прихватања понуде. А у позадини иницијативе да се прихвати уредба 2000/45 стајао је професор **Војислав Вукчевић**, који је имао велико искуство из Хрватске, када су Срби и режим у Београду, одбацили план 3-4.

Лари Росин

Суочени са чињеницом да Срби не могу да остваре ни једно своје право у институцијама, да се уредба 2000/45 не примењује, као и сталним оптужбама на рачун UNMIK-а због стања у коме се налази српска заједница, међународна заједница покрене питање реконструкције локалне власти, односно децентрализације. О децентрализацији, као делу решења, све се више почело говорити. Албанска већина, која управља Владом,

прихвата наметнуту иницијативу. Међутим, решење проблема посматра као политичко, а не суштинско питање. У оваквој ситуацији и друге неалбанске и несрпске заједнице виде шансу да преко децентрализације реше своје проблеме, које раније нису смели јавно да истичу. Власт (на Косову и Метохији), која сада има и опозицију, суочава се са додатним проблемима и предлаже реформу локалне самоуправе, односно децентрализацију као компромисно решење да би умирила све, а највише међународну заједницу и опозицију, које питање децентрализације виде као кантонизацију Косова и Метохије, што, опет, није тачно. Кантонизација би могла да се реализује уз претходно усвојен закон у Скупштини, што у овим условима није могуће. Све ово даје за право онима, који захтевају, осим јасних пилот пројеката и свеобухватно решење децентрализације за цело Косово и Метохију. Влада (Косова) својим неозбиљним предлозима пилот пројеката за Партеш и Грачаницу - за које у почетку захтева да то буду општине које сачињавају само ова два места, чиме се губи смисао мултиетичности, а касније одбија предлоге српске заједнице да у саставу ових пилот пројеката буду и друга

околна места - покушава да у старту осуди на пропаст будућност општина у којима би Срби били у већини. Очито да је заједнички циљ и власти и опозиције (на Косову) да пројекат децентрализације пропадне, као и да се Срби не укључе у привремене институције Косова (ПИС). То најбоље говори чињеница да се сви

Ранђел Нојкић

конструктивни и конкретни предлози за децентрализацију од стране Срба готово не узимају у разматрање. Оваква ситуација је била разлог да представници међународне заједнице натерају Владу да одустане од првобитног, нигде објављеног, предлога децентрализације. Само по себи се поставља питање због чега уопште, Влада Косова толико инсистира на децентрализацији, када њеним решењима нису задовољни ни представници Срба ни властите опозиције, а вероватно ни они сами. Одговор је, ипак, више него прост. Децентрализација локалне управе је, заједно са слободом кретања и одрживим повратком, од стране међународне заједнице и Контакт групе, утврђена као приоритет, од чијег испуњавања зависи позитивна процена остваривања стандарда од стране Специјалног изасланика генералног секретара УН, норвешког амбасадора Каи Еидеа.

СРПСКА РЕАГОВАЊА

Непосредно по потписивању уредби о плану Б децентрализације на Косову и Метохији, представници Срба с Космета и Влада у Београду, одбацили су га као неповољан и лош за мањинске заједнице. **Слободан Самарџић**, саветник премијера Србије, изјавио је да овај план представља "потпуни крах" концепта локалне самоуправе, који су влада Косова и UNMIK покушали да наметну Србима, истакавши да га српска заједница на Космету сигурно неће прихватити. Истовремено политички представници Срба с Косова и Метохије, констатовали су, на састанку у Грачаници, да ни овај план није прихватљив за српску заједницу, јер се не нуди свеобухватан процес децентрализације власти у покрајини. Недуго потом и **Борис Тадић**, председник Србије, изјавио је да овим планом није испуњен ниједан од захтева које је он поставио октобра прошле године, тражећи да Срби на Космету добију суштинску самоуправу и то; у областима културе, просвете, здравства, правосуђа и полиције. Истакао је, да у предложеном плану, нема ни речи о томе да се српској заједници у покрајини признају посебне институционалне везе с Београдом, нити да се, макар у начелу, прихвати формирање низа нових општина с већинским српским становништвом, чиме се једино могу заштитити српске енклаве на Косову и Метохији. Слична размисљања изнели су и представници Српског националног већа и Заједнице српских општина. Они су, такође, истакли своја неслагања с предложеним планом и најавили предлог свог плана о децентрализацији у покрајини. **Оливер Ивановић**,

носилац Српске листе за Косово, каже да је "план Б" побољшан у односу на основну верзију, али недовољно у односу на оно што тражи српска заједница. Ивановић је истакао да српска страна и даље инсистира да нове општине буду компактне територије, с неколико катастарских јединица, да пилот-општина треба да има иста овлашћења као и постојеће општине и да се мора знати која ће додатна овлашћења добити.

Ивановић је рекао да представници косовских Срба и даље инсистирају на добијању гаранција да ће децентрализација бити спроведена до новембра 2006. године, како би се тада одржали локални избори по новој организационој шеми са знатно повећаним бројем општина. "Наша процена је да би требало да буде око 70 општина, а то значи стварање значајног броја нових општина", рекао је Ивановић, најављујући тада нови "план Ц", који ће предложити српска заједница.

Ивановићев колега са Српске листе за Косово Ранђел Нојкић, рекао је да је план Владе Косова о општинским пилот-пројектима апсолутно неприхватљив. Нојкић је, на састанку политичких представника Срба с Косова и Метохије, рекао да је плановима А и Б, министар за локалну самоуправу **Љуџи Хазири**, направио одређени компромис, али да је то решење апсолутно неприхватљиво за српску заједницу. "Захтевали смо да се јасно дефинишу начини преноса овлашћења и нагласили да не одустајемо од нашег ранијег става да се поред ових пилот-пројеката предложи свеобухватно решење за цео простор Косова и Метохије. Ако се у старту одбије оваква понуда, то може да личи на сценарио када је одбијен план "З 4" за Крајину, упозорио је Нојкић. Ипак, највише, овим планом, погођени су мештани Чаглавице, тј. изостављањем овог села из предлога пилот општине Грачаница. "Нећемо прихватити да будемо само промил у албанској општини Приштина, уместо да са Грачаницом, Лапљим Селом, Преоцем и Новим Селом чинимо костур српске енклаве у централном делу Косова", каже се у њиховом званичном саопштењу, у коме се још каже да ће председништво села позвати народ на масовно иселење, ако се овај план спроведе у дело.

ПРЕДЛОЗИ ПИС ВЛАДЕ КОСОВА

Влада Косова очекује одлуку косовских Срба како би започела реализацију пилот пројеката у насељима са српском већином, изјавио је, непосредно по објављивању плана, Љуџи Хазири, министар локалне управе у Влади Косова. "Сада је најважније да се именују општински одборници, пре свега у пилот општинама Грачаница и Партеш", истакао је он и додао да се њихово именовање не може остварити без јасног позитивног става локалних Срба. Хазири је истакао да ће се залагати, да се косовски Срби укључе у процес децентрализације и да очекује предлоге српске стране. И портпарол владе Косова **Даут Даути**, на питање да ли ће српска страна имати неке друге предлоге,

Љуџи Хазири

АДМИНИСТРАТИВНА ДИРЕКТИВА UNMIK О ПЕТ ПИЛОТ - ПРОЈЕКАТ А ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈЕ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

После консултација с Владом Косова специјални представник генералног секретара УН Сорен Јесен - Петерсен издао је Административну директиву број 2005/11 о пилот - пројектима за спровођење UNMIK-ове Регулative број 2000/45 о Самоуправи општина на Косову.

На састанку са специјалним представником у Приштини, Контакт - група је подржала објављивање Административне наредбе и истакла хитну потребу да привремене институције косовске Владе начине брзи и значајан напредак у вези са децентрализацијом. Административна наредба објављена је ради обезбеђивања, у контексту реформи локалне самоуправе, основе за заснивање пилот - пројекта у оквиру постојећих општинских структура на Косову да би се тестирали успостављање нових елемената локалне самоуправе у форми пилот - пројекта. Административна директива обезбеђује успостављање пет пилот општина јединица у оквиру пет постојећих општина, како је замишљено 2005.године, у Радном програму за реформу локалне владе, који је усвојила косовска Влада, и то:

- а) Јуник, у оквиру општине Дечани;
- б) Партеш, у оквиру општине Ѓњилане;
- ц) Ђенерал Јанковић, у оквиру општине Качаник;
- д) Грачаница, у оквиру општине Приштина;
- е) Мамуша, у оквиру општине Призрен.

Реализација пилот општина јединица, које могу да имају и једну и више катастарских зона, биће изведена у фазама. Територијални нацрт сваке пилот општинске јединице одредиће представник генералног секретара, засновано на препорукама министра за локалну администрацију и биће изложен у извршној одлуци, која ће се објавити пре самог почетка пилот пројекта - који ће укључити дотичну пилот општинску јединицу.

Привремене скупштине пилот општинских јединица постављаће специјални представник генералног секретара после предлога министра, а након процеса селекције који ће бити пројектован како би узео у обзир ставове становника дотичних области. Административна директива садржи одредбе о деловању и надлежности пилот општинских јединица, које су подређене свим законима применљивим на Косову. Надгледање општинских пилот - јединица обављаће администрација Министарства за локалну самоуправу у координацији са UNMIK-ом.

Административна директива ступа на снагу одмах и важиће до датума општинских избора у 2006.

Почетак пилот општинских јединица представља конкретан корак напред у реформи локалне самоуправе на Косову. Оно поставља основицу за Владу, која се обавезала да ће спровести пилот - пројекте као "огледне случајеве" добре управе на локалном нивоу и пружању руке дотичним косовским заједницама.

Која насеља се налазе у пилот општинама?

Уредбама, које је потписао Лари Росин, одређене су катастарске јединице које улазе у састав тих пет пилот општина.

Према овој уредби, у пилот општину Грачаница, улазе и села Лапље село, Преоце, Сушица и Ајвалија.

У пилот општини Партеш су укључена и села Доња Будрига и Црниће.

Поред насеља Ђенерал Јанковић у овој пилот општини су и села Димче, Дромњак, Горанце, Кривеник, Нећавац, Поливоденица, Пустеник, Сечиште и Вртолица.

Према уредби, пилот општина Јуник обухвата Јуник и села Јасић-Ђоцај, Раставицу, Слуп и Вокш.

Пилот општина Мамуша обухвата само ово насеље.

одговорио је да сматра да представници српске заједнице, треба да дају своје мишљење и предлоге о "плану Б". Он, ипак, очекује да то не би требало да буде контра предлог, већ би се ту могло само говорити о детаљима разраде плана.

Албанска страна није дуго чекала, јер су већ крајем месеца посланици Српске листе за Косово Метохију, 24. августа, представили шефу UNMIK-а нове предлоге плана за децентрализацију власти у покрајини. Претходно су представници српске заједнице одбили верзију "плана Б".

Срби из Партеша и Грачанице, где би требало да стартују први пилот пројекти за формирање нових општина, сматрају да тај план не испуњава њихове захтеве, тражећи "да територије српских општина буду јасно дефинисане, с јасном српском већином".

Носилац Српске листе, Оливер Ивановић, рекао је да је за српску заједницу изузетно важно да се, у наредном периоду, у потпуности дефинише децентрализација како би на локалне изборе 2006. или 2007. изашли с новом организацијом општина.

"С обзиром да је јасна српска већина нешто од чега не можемо одступити, као и свеобухватност децентрализације, што би подразумевало да се цела територија Косова и Метохије обухвати у коначном, господин Петерсен је показао разумевања за наше проблеме и наше захтеве, али нисам сигуран да ће све моћи да прихвати. Објективно, мало каснимо у томе и неке ствари су већ

дефинисане. Ја се ипак надам да ћемо на идућем састанку следеће недеље можда имати неки помак", каже Ивановић.

Пре разговора с Петерсеном, посланици Српске листе представили су косовском премијеру **Бајраму Косумију** и министру за локалну самоуправу Љутфи Хазирију, српски план за децентрализацију. Министар Хазири је рекао новинарима да Влада Косова ниједног тренутка није преговарала о варијанти Ц плана за децентрализацију: "Влада је флексибилна и узима у обзир захтеве свих заједница. Ту флексибилност смо назвали варијантом "Б", која има за циљ да укључи у тај процес и етничке и политичке заједнице. У том контексту чинимо последње напоре да и представници српске заједнице буду део процеса и наставићемо с радом, али одлука владе је примарна и она је потписана од стране специјалног представника и ја очекујем имплементацију тог плана", рекао је после састанка Хазири.

Било како било, о централизацији на Космету ће се још говорити, а уместо закључка овај текст завршићемо речима Ранђела Нојкића који каже: "Да оваква ситуација може да буде и замка за Србе, због њихове пасивне улоге у решавању ових важних проблема. Уколико Срби не схвате игру, а Београд буде и даље само посматрач и заговарач пасивног односа при доношењу важних одлука, могуће је да се решење донесе без њих и да се Срби оптуже као кривци за све. При томе они могу да буду и највећи губитници".

У МЕТОХИЈСКОМ СЕЛУ ОСОЈАНЕ ПРОСЛАВЉЕНА СЛАВА И ОБЕЛЕЖЕНА ГОДИШЊИЦА ПОВРАТКА

ЖИВОТ СЕ ПОЛАКО НОРМАЛИЗУЈЕ

Пре четири године, у ноћи, између 12. и 13. августа, први српски повраћници селили су у ојусило село Осојане и тиме означили почетак повраћа прогонних Срба на просторе Метохије. Данас, након четири године, живи у Осојанима полако се нормализује, иако је то далеко од живота какав је био пре прогонства. Обновљене су школа и црква, подигнути су нови домови, у село се враћио одређен број деце и омладине, а живи почиње да се враћа у свакодневне оквире. После Осојана повраћници су полако почели да присиђу у околна села ошине Клина и Исток, а огнедавно и у села у околини Пећи.

Дан, на који су се вратили на своја огњишта - Свете Макавеје - житељи Осојана, узели су као своју заветну славу. Овај празник прослављен је изузетно свечано. Свету архијерејску литургију служио је епископ рашко-призренски г. Артемије уз саслужење свог викарног епископа Теодосија, свештеника и монаха Епархије рашко-призренске и косовско-метохијске. Након свете Литургије освећен је и пресечен славски колач, а владика Артемије и његов викар обратили су се присутном народу пригодним беседама.

ДАНИ ПОВРАТКА

Међутим, мора се признати, да је малом броју људи познато, да је у Осојанима 13. августа 2001. године, реализован први организовани повратак на подручју Метохије. Тога дана, вратило се 54 представника породица, под покровитељством међународне заједнице. На претходној Конференцији Уније, на време повратка расељених мештана, али и тренутне услове живота, учеснике овог скупа, подсетила је Соња Вуковић, једна од повратница. "Услови за повратак, нажалост, готово да нису ни постојали. Повратници су били смештени у шаторима UNHCR-а, које су сами направили, пошто су они били немонтирани при њиховом доласку. Први месеци организованог поврат-

ИМАМО СНАГЕ ДА ОПСТАНЕМО

На питање зашто је повратак неодржив и симболичан и у другим повратничким селима Осојанске долине, као што су Бича, Грабац, Суви Лукавац, и зашто се Срби враћају у тако малом броју, **Соња Вуковић** каже: "Од доласка међународних снага Срби живе без елементарних људских права, без слободе кретања. У Осојанима Албанци готово свакодневно секу наше шуме, користе и обрађују један део српских имања, а последњих месеци забележено је и више крађа. Сваке зиме Координациони центар нам допрема дрва док ми беспомоћно посматрамо како Албанци уништавају нашу имовину. У општини Исток, којој припадамо, раде само два Србина из Осојана, док ми остали немамо адекватан приступ јавним службама. Све што је близу нама је далеко. Тако да са осталим српским енклавама, које се налазе у нашој непосредној близини готово и да немамо контаката. Поједини представници међународне заједнице тврде да ми не желимо слободно да се крећемо и да је наш страх нереалан, неоснован и да имамо погрешну перцепцију доживљавања слободе. Годинама преклињемо да се врате преосталих 250 хиљада Срба, и вапимо и чезнемо за слободом, за нормалним људским условима живота јер се, ми, на Косову и Метохији, у енклавама, боримо да сачувамо сопствени разум. Имамо снаге, упркос понижењима која доживљавамо".

Непосредно по повраћу, август 2001. године

ка су били изузетно тешки. Градња кућа је текла споро, а како повратници кажу, било је дана када су остајали и без хране и без воде. У шаторима су остали до новембра 2001. године, а остатак најтеже послератне зиме, већина њих провела је у контејнерима. Највећу помоћ и велику подршку у тим пресудним тренуцима пружила је Српска православна црква и Координациони центар и та помоћ континуирано траје до данашњег дана", прича Соња Вуковић о првим данима повратка. Иако је многим Осојане пример успешног и одрживог повратка, Вуковићева, али и многи њени сународници, не мисле тако. "Да бих вам приближила реално стање неопходно је да знате да је Осојанска долина, која осим Осојана укључује и неколико околних села, имала више од две хиљаде

НАДА У ПОВРАТАК

становника до 1999. године, основну школу са 180 ученика, фабрику текстила, земљорадничку задругу, амбуланту, пошту, а велики број људи је радио у Истоку и Пећи. Данас, 2005. године, Осојане има 250 становника, основну школу с 38 ученика, једно одељење средње школе с 5 ученика, здравствену амбуланту и две продавнице. У Осојанима је до 1999. године живело педесетак младих људи, а данас их има једва двадесетак. Значи, вратило се нешто више од 10 процената становништва", тврди Вуковићева.

ИЗГРАЂЕНА И НОВА ЦРКВА

На те дане, у пригодној беседи, мештани и њихове госте подсетио је и владика Артемије. Владика је похвалио устрајност народа који је показао чврсту жељу да остане свој на своме и узнео је благодарност Богу који је омогућио да се обнови живот, који је након трагичних догађаја у лето 1999. године замро у овом метохијском селу. Напоменуо је, да у Осојанима сада постоји нови живот, који се одвија око нове цркве (изграђене уз помоћ Грчке православне цркве) и истакао да мештани сада имају и новог парохијског свештеника. Владика Теодосије, у свом обраћању, посебно се захвалио припадницима шпанског KFOR-а, без кога би, како је рекао, обнова тешко била могућа и који и даље обезбеђује миран живот мештанима села. Након свете архијерејске литургије, епископи Артемије и Теодосије са свештенством и осталим гостима међу којима су били **Ранђел Нојкић** и **Момчило Трајковић**, поделили су трпезу љубави у новој осојанској школи.

Осојане, август 2005. године.

им лицима омогућио миран и достојанствен живот на својим вековним огњиштима. И поред тешких услова живота, сиромаштва и незапослености као и непостојања пуне слободе живота и кретања, житељи метохијских енклава живе у оптимизму и нади да је пред њима светлија будућност.

**КИМ - инфо служба ЕРП
Ж.Ђекић**

Молитва за Панџу и Ивана

Место трагедије, август 2003. године.

На служби у молитвама, посебно су поменути пострадали српски дечаки Иван и Панта који су, у мучком нападу, на српску децу у селу Гораждевац убијени пре две године. Тада су албански екстремисти, ватром из аутоматског оружја, убили двојицу српских дечака и ранили неколико друге деце која су се купала у реци Бистрици. Ретко је који злочин, над ненаоружаним цивилима, изазвао толико бола као масакр у Гораждевцу, јер је овај догађај показао да екстремистима у њиховим намерама да протерају преостало српско становништво са ових простора нису свети ни животи невине деце. Колико год да је злочин у Гораждевцу остао непроболна рана за родитеље пострадалих Ивана и Панте, за њихове школске другове, пријатеље и комшије, као и за све косовско-метохијске Србе, још је можда непроболнија чињеница да представници тзв. међународне заједнице на Косову и Метохији и локални органи безбедности, до данас, нису пронашли починитеље овог злочина.

ПРЕДЛОЖЕН КОНЦЕПТ ПАПИР ЗА ПОВРАТАК У СЕЛО КОВРАГЕ

СПРЕМНО ДВАДЕСЕТ ПОРОДИЦА

Село Ковраге, смештено у општини Исток, до 1999. године, имало је око 250 домаћинстава. Од тога броја 42 домаћина била су српске националности, четворица ромске, а око 200 кућа припадало је Албанцима. Већина од 46 српских и ромских породица изразила је жељу за повратком. У првој фази, идентификовано је 20 породица које одмах желе да се врате, махом на исту локацију.

Удружење "Завичај за повратак", у сарадњи с Данским саветом за избеглице, а уз подршку удружења "Свети Никола", радило је на изради концепт докумената за повратак у село Ковраге. Концепт папир је урађен, на основу двогодишњег тражења људи из села Коврага, да им се омогући повратак.

На састанку Општинске радне групе (ОРГ) за Исток, одржаном у јуну месецу, најаву концепт документа за повратак у поменуто село је наишла на изузетан пријем учесника и подршку свих присутних. Због техничких проблема, за наредну ОРГ, одржану у јулу месецу, материјал је каснио, тако да се презентација Концепт папира за Ковраге није нашла на дневном реду. Упркос томе, представнике удружења "Завичај за повратак" то није омело да поново апелују на све релевантне чиниоце у општини Исток и друге институције, да се Концепт усвоји. У контакту, које је Удружење имало ових дана, потврђено нам је да ће се презентација Концепт папира за повратак у

Ковраге наћи на дневном реду следећег заседања ОРГ за Исток у септембру месецу и да не би требало да буде проблема да се исти усвоји.

Као припрема повратку, урађено је истраживање. Обиласком свих расељених лица дата је оцена о њиховом имовинском и социјалном стању, као и степену њихове жеље за повратком. На основу свих наведених параметара направљена је листа повратника.

У току септембра месеца (најкасније почетком октобра), биће организована Иди-види посета, а одржаће се, такође, и Иди-информиши се посета, како би заинтересована лица била што боље упозната с тренутним приликама и процесом повратка.

- Удружење "Завичај за повратак" убудуће ће све већу пажњу посвећивати конкретном повратку, али за то мора имати неопходну подршку свих релевантних чиниоца (UNHCR-а, UNMIK-а, општина и локалних органа самоуправе на којима се повратак одвија, као и других организација које учествују у овом процесу). На ове активности нас наводе сами корисници који желе да се врате својим кућама на Косово и Метохију - истиче **Доста Палић**, извршни директор овог Удружења.

Јелена Мајковић

КОМШИЈСКИ ПОЗИВ НА ПОВРАТАК

Крајем јула месеца, у сали Црвеног крста у Крагујевцу, одржан је информативни састанак с интерно расељеним лицима из места Рудник, општина Србица. Овом скупу, поред представника невладине организације СВМ, из јужног дела Косовске Митровице, иначе, локалног партнера удружења "Завичај за повратак" у провођењу овог пројекта, присуствовало је 23-оје становника Рудника, као и представници Данског савета за избеглице - Србија. Циљ састанка је био информисање расељених лица која живе у овом делу Србије, о мишљењу и реаговањима албанске заједнице у Руднику на вест о њиховој жељи за повратком.

Ова иди -информиши посета, организована је по плану пројекта "Фасилитирање за одржив повратак у Рудник", који албанска невладине организација СВМ спроводи у партнерству с удружењем "Завичај за повратак". Рад на пројекту се одвија синхронизовано. На територији централне Србије са српском заједницом, а на територији Косова и Метохије с представницима албанске заједнице, мештанима Рудника и представницима општинских власти Србице. Представници албанске заједнице су, по речима **Валдете Идризи**, извршног директора СВМ, упутили позив својим комшијама, расељеним у Србији, да се врате. Они су им поручили да је то њихово право, али и комшијска жеља. Албанци, житељи Рудника изразили су жељу да се састану и поразговарају са својим комшијама,

Разговор са расељенима из Рудника

који су тренутно расељени, јер су, како кажу, "увек живели добро, без било каквих проблема, једни са другима". Представници ИРП из Рудника, деле исто мишљење о заједничком животу, пре рата, с комшијама Албанцима, али је њихова главна препрека повратку недовољан осећај безбедности. У плану је састанак ИРП из Рудника с комшијама Албанцима и представницима општинских власти, а за наредни период је планирана једна иди-види посета с већим бројем учесника.

Јелена Мајковић

ОРГАНИЗОВАНА ИДИ-ВИДИ ПОСЕТА У СЕЛУ ПЛАЊАНЕ

ДОГОВОРЕНА ОБНОВА ПЕТ КУЋА

У оквиру пројекта *Учешће у развоју заједнице*, који спроводе организације *ЈУГ* из Краљева и *СФИДА* из Призрена, под покровитељством, *DRC-KIP* (Данског савета за избежлице - Косовски иницијативни програм) из Приштине, крајем прошлог месеца организована је *ИДИ-ВИДИ* посета за село Плањане, оштина Призрен.

Село Плањане припада Средачкој жупи, општини Призрен, а од града Призрена је удаљено девет километара. Налази се на 800-900 метара надморске висине са десне стране реке Бистрице. У селу тренутно живи 1 200 људи бошњачке националности, међу којима има око 120 младих. Само две српске породице налазе се у Плањанима, док су остале 53 породице привремено расе-

љена која ради је основна школа, док се најближа средња, налази у Призрену.

У иди-види посети учествовало је укупно 19 интерно расељених лица из села Плањане, која тренутно живе на подручју Србије, прецизније у градовима Краљево, Крагујевац, Београд, Јагодина, Горњи Милановац, Лапово и Чачак. У овој посети су, као организатори, учествовала и два лица из организације "ЈУГ", једно из организације "Сфиде", као и два представника донатора *DRC-KIP*. Циљ посете је био да се обиђе село, гробље, црква и куће. Расељени су разговарали са својим комшијама из села, представницима општинских власти Призрена, а обављени су и разговори са људима из *ASB*-а (организација која се бави реконструкцијом кућа), ради договора око обнове кућа за пет повратничких породица из села Плањане.

Долазак у Плањане

љене у Србију. Мештани села углавном се баве пољопривредом и сточарством, а у њему не постоји нити један производни погон. Такође, у Плањанима нема Дома здравља (најближи се налази у селу Речане, удаљеном око два километра), а од Дома културе остала је само запуштена зграда која није у функцији. Једина установа

Учесници састанка

Уводна реч организатора посете

Организовање посете имало је вишеструку корист, како за саме организаторе, тако и за будуће повратнике у село Плањане. Оно што је посебно битно, а што представља крајњи резултат посете, јесте договор који је постигнут између пет повратничких породица и организације *ASB* о брзом почетку радова на реконструкцији њихових кућа. Ова посета представља само почетак када је у питању повратак и обнова кућа за људе из села Плањане обзиром да се планира још једна оваква акција у скоријем периоду, а добар показатељ оваквих иницијатива, видљив је из одлуке расељених да се још седам породица врати у село Плањане.

Александар Грковић

УСВОЈЕН КОНЦЕПТ ПАПИР ЗА ПОВРАТАК У ПРИЗРЕН ГРАД

ПРЕДВИЂЕНА РЕКОНСТРУКЦИЈА ТРИДЕСЕТ КУЋА

У реализацији циљева удружења грађана за помоћ расељенима са Косова и Метохије Свети Спас, а у складу са Стратегијом и закључцима са последње конференције Уније, удружење Свети Спас је Општинској радној групи Призрен поднело предлог Концепт папира за повратак у Призрен град. Концепт папир предвиђа повратак и одрживост за 30 породица, односно реконструкцију 20 кућа оштећења до V категорије и 10 кућа с мањим оштећењима. Концепт папир (предлог пројекта за повратак је резултат сарадње удружења "Свети Спас" са НВО "Свети Никола", Београд

У самој припреми за стављање на дневни ред Општинске радне групе и разраде Концепт папира, Удружењу је пружена велика подршка од стране ORC-UNMIK канцеларије за повратак Призрен и Београд, UN Канцеларије за заједнице Призрен, Општине Призрен, и других релевантних чинилаца.

ИНФОРМАТИВНИ САСТАНЦИ

Концепт папир је настао као резултат велике жеље расељених из Призрена да се врате у свој град на Бистрици. Заинтересована расељена лица су у фази припреме за подношење Концепт папира попунила Изјаву намере о повратку-документ призренске Канцеларије за заједнице.

Како би што већи број расељених био упознат о могућностима за повратак у Призрен, у припреми за

одбрану Концепт папира на Општинској радној групи Призрен, одржани су информативни сусрети са расељенима (ИДИ-ИНФОРМИШИ посете) у Краљеву, Крушевцу и Београду. На овим састанцима, којима је присуствовало око 450 ИРЛ, од стране надлежних за повратак у Призрен град, расељени су имали прилике да се упознају о стању у Призрену, безбедносном условима на Косову и Метохији, могућностима опстанка и осталим битним информацијама.

ПРИЈАВЕ И ИНФОРМАЦИЈЕ

Позивају се расељена лица из Призрена, заинтересована за повратак, да се, ради добијања потребних информација и попуњавања потребних докумената за повратак и реконструкцију, јаве сарадницима канцеларије удружења "Свети Спас" у Београду, Балканска улица бр. 25 или на контакт телефон 011/686-161.

ПРОЦЕДУРЕ СПОРЕ-ИНДИВИДУАЛНИ ПОВРАТАК БРЖИ И ИЗВЕСНИЈИ

У ишчекивању повратка, расељено лице са списка повратника за организовани повратак и реконструкцију (име не наводимо из безбедоносних разлога), након позива од НРД-а да преузме кључеве своје куће, самоиницијативно се вратило у Призрен, и после преузимања кључева одлучило да живи у својој кући.

Нажалост, по оцени састављача ових редова, и на овим састанцима су превладале емоције. Расељена лица су већи део састанка искористила за јадиковке, због стања у којем се налазе, и оптуживање присутних представника из Призрена, пре свега међународне заједнице, за бомбардовање и егзодус. Обзиром да је време посета било ограничено на два сата, тиме је већина присутних била ускраћена да постави конструктивна питања битна за повратнике и добије одговор на њих. Већину одговора поједина расељена лица су добила у неформалним разговорима са гостима, након званичног сусрета. Новина у односу на раније ИДИ-ИНФОРМИШИ посете је да су одговоре на питања о условима о повратку и стању у општини, у складу са преносом овлашћења на локалне органе, давали представници Канцеларије за заједнице, Општински службеник за повратак и члан Комисије за повратак и реинтеграцију. Такође, напредак у односу на раније сличне сусрете било је присуство Албанаца, представника локалне власти.

НЕ ПОСТОЈИ СМЕТЊА ЗА ПОВРАТАК

Општинска радна група Призрен је, након сагледавања свих расположивих чињеница (званичници полиције и

представници КFOR-а су поднели званичну процену да не постоје сметње за повратак расељених, председник општине Призрен је јавно позвао расељене да се врате) након дискусија и предлога за допуну, усвојила предложен Концепт папир за повратак у Призрен град. То је уједно и први усвојен Концепт папир једне локалне невладине организације са простора Србије. У наредном периоду предстоји изналажење донатора за подршку овог Концепта, склапање споразума са партнерима, класификација, одабир повратника, и почетак реконструкције. Подршку у процесу реализације Концепт папира Удружење "Свети Спас" поред своје канцеларије на

Расељени Призренци у Крушевцу

Брезовици, очекује од партнерске невладине организације IFES, општине Призрен, међународних организација које већ више година функционишу на овим просторима и свих осталих добронамерника.

Златко Маврић

УЧЕСНИЦИ

ИДИ - ИНФОРМИШИ посетама у Краљеву, Крушевцу и Београду од стране међународних организација и локалних органа власти били су присутни следећи представници: **Stine Hyldekjaer** - UNHCR Призрен, **Агим Пирку**, службеник

при UNHCR Призрен, **Ricardo Rodriguez**- UN, шеф локалне канцеларије за заједнице, **Ajay Misra**- UNMIK општински администратор у Призрену, **Timothy Hudner**- UNMIK- ORC Призрен, шеф регионалне канцеларије за повратак и заједнице, **Светислав Лула**, службеник у истој канцеларији, **Бедрија Ејупагић** - општина Призрен, службеник у Канцеларији за заједнице **Фирзи Ветон**- Општина Призрен, члан Комисије за повратак и реинтеграцију СО Призрен, **Спаса Андријевић**- Општина Призрен општински службеник за повратак, као и **Милена Петровић Браутен** и **Бојана Поповић** - UNHCR Београд и **Мирјана Здравковић** - UNHCR Краљево. Састанцима је била присутна **Данијела Цемовић**, руководилац београдске канцеларије НРД-а.

У ОРГАНИЗАЦИЈИ ГКМ-а, ОДБОРА ЗА ХУМАНИТАРНУ И МЕДИЦИНСКУ ПОМОЋ,
ШЕЗДЕСЕТ ДЕВОЈЧИЦА БИЛО НА ВИШЕДНЕВНОМ ЛЕТОВАЊУ У ГРЧКОЈ

БИЛО ЈЕ ЛЕПО, ОДЛИЧНО, СУПЕР!

У организацији Одбора за хуманитарну помоћ удружења Глас Косова и Метохије, којим руководи проф др **Добрила Мандић**, а у сарадњи са Удружењем породица несталих и киднапованих лица на Косову и Метохији, удружењем "Свети Спас" из Београда и удружењем

срели своје рођаке, пријатеље, другове с којима су раније ишли у школу. Имали смо и неколико дивних излета чак до бугарске границе, посетили смо једног дана 12 манастира, другог девет. Донели смо разне дарове, што ми је посебно мило, да поделимо деци која нису имала прилике да иду овог пута", истиче др Сека.

Докторка Сека и Јелана и Катјарина Марковић

"Завичај" из Крагујевца, шездесет девојчица боравило је, десет дана, у манастиру Света Лидија у Аспровалти у Грчкој.

"У манастиру је било божанствено, поред добре хране, доброг времена, мора, сунчања, деца су уживала, молила се Богу, научила лепе грчке песме, крстила се.." прича у једном даху др Мандић, коју од миља сва деца зову докторка Сека.

"Осим нас тамо су била и деца која живе на Космету из Гораждевца, Велике Хоче, Ораховца. Лепо су се дружили,

Дочек

"Путовали смо морем, обишли део обале са кога се виде манастири с мора, научиле пливати", кажу у глас сестре **Јелена** и **Катарина Марковић**, чији је отац Вељко киднапован у Приштини, 1998. године. И **Николета Миладиновић** која је на ово путовање отишла посредством удружења "Свети Спас", изузетно је задовољна летовањем. Њен коментар, као и већине осталих учесница, свео се на: "Било је лепо, одлично, супер! Видимо се и следеће године".

Ж. Ђекић

КОЛЕКТИВНИ ЦЕНТРИ У НИШКОМ РЕГИОНУ

РАДНО АНГАЖОВАЊЕ ЈЕ НАЈВАЖНИЈИ ФАКТОР ИНТЕГРИСАНОСТИ

Колективни центри, који, по дефиницији, имају улогу привременог решења, у условима групне кризе постали су дугогодишње место боравка за многа расељена лица. Ложишно је да колективни центри не могу бити трајно решење њиховог смештаја, али да би се што боље ускладиле жеље и могућности и да би решење тог проблема било што хуманије потребно је знати: како и где корисници колективних центара виде своју будућност, шта желе и где припадају?

Удружење "Срећна породица" је урадило истраживање међу породицама интерно расељених лица из колективних центара нишког региона. Утврђено је да лица и породице које су се слабо интегрисале имају лоше организован живот, делимично интегрисана лица у мањем броју раде и живе квалитетније. Трећу групу чине интегрисана лица која су успела да побољшају живот својих породица кроз додатан рад и квалитетнију комуникацију са окружењем.

СЛАБО ИНТЕГРИСАНА ЛИЦА

Нека лица која живе у колективним центрима су слабо интегрисана, углавном пасивна и њихов живот се одвија

углавном у оквирима колективног центра. Код малог броја њих приходи потичу од минималног дохотка који се исплаћује преко Националне службе за запошљавање, а већи број је оних који осим помоћи коју примају у колективном центру немају други извор прихода. Постоји и значајан број лица која примају пензију, а слабо су интегрисана.

Веома је слабо осећање прихваћености од стране локалног становништва, а мањи број има рођаке или пријатеље међу мештанима, али са њима не одржава чврсте везе. За акције, које спроводе хуманитарне организације за расељена лица, не постоји значајније интересовање. Интересовање за догађаје из завичаја, много је веће него за збивања у новим срединама.

ЈОШ ЈЕДАН КРУГ ЗАТВАРАЊА

Почетком јуна месеца, затворен је још један колективни центар у нишком региону, "Мотел Медијана". У њему је било смештено шездесет интерно расељених лица и четворо избеглица. Шест породица је прихватило програм "Пик ап" који подразумева 35 хиљада динара по члану домаћинства као једнократну подршку. Пројекат је спровела италијанска хуманитарна организација INTERSOS. Републички комесаријат за избеглице овим програмом престаје да има било какве обавезе према породицама расељених лица које прихвате ово решење.

Преостале педесет и четири породице расељених пребачене су у колективни центар "Хотел Србија" у Нишкој Бањи. Међутим, број социјално угрожених расељеничких и избегличких породица у нишком региону расте. Повереништву комесаријата у Нишу пријављено је 40 нових породица које живе у приватном смештају за помоћ у тренутном збрињавању у колективне центре. Ове захтеве треба да обради Комесаријат за избеглице у Београду и одлуку проследи повереништву у Нишу.

За сада, у нишком региону, остају КЦ "Јосип Колумбо" у Нишу, са 24 расељеничке породице (који је следећи у распореду затварања), КЦ "Хотел Србија" у Нишкој Бањи, где је тренутно смештено 114 расељених лица, заједно с онима који су дошли из "Медијане", КЦ "Сићево" где борава преко двадест особа интерно расељених, углавном ромских породица.

У колективном центру "Мотел Језеро" на Облацини, општина Мерошина, живи осам породица с 32 лица, сви из села Варош општина Урошевац. У општини Дољевац ради још само КЦ "Мостоградња" с 15 породица од преко тридесет лица, чије затварање се, такође, очекује у ускорој будућности.

Заједничко за све ове колективне центре је то што се у њима не спроводи никакво егзистенцијално збрињавање расељених породица од стране локалне управе нити страних донатора, осим што је свима понуђена могућност, већ наведене једнократне помоћи "пик ап" од стране INTERSOSA.

Ни у општини Алексинац, слика живота расељених није много другачија. За избеглице се спроводи програм станоградње преко хуманитарне организације HELP, који предвиђа трајно збрињавање 21 породице избеглица и три породице из локалног социјалног програма. Направиће се 14 кућа са по два стана. Истовремено, за расељене, у колективним центрима у Алексинцу, међународна хуманитарна организација HELP нуди 30 доходовних програма. Они подразумевају помоћ у мини грантовима, односно финансијску или помоћ у одређеним машинама или алатима како би расељена лица сама могли покренути властити посао. Иначе, у Алексинцу постоје четири локације колективних центара и то: "Алексиначки рудници" са 34 лица, "Хотел Морава" у коме је смештено пет лица, колективни центар "Брђанка" у коме су смештене само две особе, док се у избегличком кампу "Дражевац" тренутно смештена 34 избегла лица, претежно стари и хендикепирани, који и даље чекају неко трајније и квалитетније решење.

ДЕЛИМИЧНО ИНТЕГРИСАНА ЛИЦА

Постоје и лица у колективним центрима која су делимично интегрисана. У овој популацији већи је број оних који раде, а мањи је број оних који су искључиво упућени на помоћ која се прима у колективном центру. Послове које обављају су углавном сезонског карактера у пољопривреди или у занатским делатностима. Израженије је осећање прихваћености и више је лица која имају пријатеље у новој средини, мада многи своје дружење не оцењују као интезивно.

ИНТЕГРИСАНА ЛИЦА

Лица која су се интегрисала, раде или се школују и њихови приходи потичу углавном од сопственог радног ангажовања. Будућност везују за останак у новој средини, а информисаност о догађајима из нове средине код њих углавном има већи значај. Занимљиво је да су боље интегрисана расељена лица која су живела на селу. Могуће је да разлог лежи у навикнутости на скромније услове

Из једног од колективних центара.

живота и непосреднију комуникацију, као и у прихватању да обављају теже и слабије плаћене послове.

Радно ангажовање је најважнији фактор интегрисаности. Истраживања показују да управо лица млађе животне доби, веће стручности и лица пореклом са села су најчешће радно ангажована.

В. Никетић

САВЕТ ЗА БРИГУ О ИЗБЕГЛИМ И РАСЕЉЕНИМ ЛИЦИМА ГРАДА НИША

У Нишу је, пре више од месец дана, формиран Савет за бригу о избеглим и расељеним лицима под покровитељством градоначелника. **Смиљка Костића**. Градоначелник Ниша, приликом конституисања Савета, рекао је да живот избеглица и расељених, у нишкој средини, треба да буде квалитетан и да ће град Ниш настојати да им максимално помогне у томе.

Смиљко Костић

За председника Савета изабран је **Слободан Петковић**, расељено лице из Приштине, а чланове Савета чине људи, који на различите начине могу да дају допринос решавању проблема расељених и избеглих лица. Заступљени су, подједнако, представници града Ниша, расељених и избеглих, ка и представници хуманитарних организација. Рад Савета конципиран је кроз рад комисија за поједина питања.

Трећи по реду састанак, одржан је 17. августа, а радио је у проширеном саставу. Позвани су били представници невладиних организација, локалне самоуправе и представници предузећа, сви они који на било који начин могу да допринесу решавању проблема расељених лица, било искуством, капацитетима, добрим везама са донаторима, конкретним предлозима, у сваком случају са потребом за добру међусобну сарадњу у наредном периоду. Тако су, међу присутнима, били представници Удружења Приштеваца и Гњиланаца, Кола српских сестара из Призрена, Удружења киднапованих, огранак у Нишу, затим удружења "Срећна породица", локалне НВО "Проекта", "Група 484" као и међународне организације ICS

(Италијански конзорцијум за солидарност), НРД, и други. Значајан допринос дали су и представници појединих општина града Ниша које су спремне да се укључе у конкретне акције. Циљ оваквог начина рада јесте сливање идеја и информација на једном месту, али и интерес града да сарађује с невладиним сектором по истом питању.

Оно што је присутнима скренуло посебну пажњу јесте предлог или понуда предузећа "Нишпројект" које је понудило могућност збрињавања четрдесетак избегличких породица. Наиме, ово предузеће је, пре више година уназад, саградило куће у Куршумлији, Мердару, Гаджином Хану и Бојнику, које никада нису сасвим завршене и усељене, тако да су препуштене зубу времена. Пошто су стављене под кров и постављена је столарија, куће би могле бити брзо довршене и усељене. Потребно је пронаћи инвеститора за завршетак радова. Такође, чула се понуда директора гњиланског предузећа "Југотерм", које је измештено и успешно ради у Мерошини, да имају места за нове раднике.

Савет је презентовао и идеју за два пројекта:

Ажурирање Матичне службе, односно матичних књига које су измештене у Нишу, (шест општина са КиМ) у компјутерски програм обраде и издавања. Нишка општина је своју матичну службу већ средила кроз компјутерски рад тако да програм постоји. Општина би, у овом случају, била сервис који би увео програм, едуковао кадрове за унос података и рад службе. Потребно је пронаћи донатора за трошкове овог пројекта.

Други пројекат Савета је заснован на чињеници, да је Координациони центар, својевремено, проценио потребу отварања регионалних канцеларија Центра. Град је такође суочен с овом потребом. Због тога ће Савет настојати да успостави контакте како би се ова идеја реализовала.

Радмила Вулићевић

НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ ОДРЖАНО ВИШЕ СКУПОВА И МАНИФЕСТАЦИЈА НА КОЈИМА СЕ ГОВОРИЛО О ЗАШТИТИ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКИХ СПОМЕНИКА

СВЕТИЊЕ ЋЕ БИТИ БРАЊЕНЕ

Током јула и августа, у непосредној близини манастира Зочиште, започела је обнова десет српских кућа, обележена слава манастира Светих Архангела и годишњица обнове манастира Бањска. Крајем августа, у згради ректората Приштинског универзитета у Косовској Митровици, у организацији Завода за заштиту споменика културе Србије, одржан је састанак свих локалних завода на територији Србије с представницима СПЦ, владе Србије и других институција које се баве заштитом културног наслеђа. У истом временском периоду, припадници KFOR-а, на војном аеродрому "Амико" код Ђаковице, који је под контролом италијанских снага, одржали су војну вежбу под називом "Поносни орао", која је имала за циљ да демонстрира спремност и способност припадника KFOR-а у заштити и одбрани културно-историјских споменика на Косову.

Читаво лето, на простору Космета, водила се велика кампања око заштите културних и историјских споменика на овом простору, као и повратку расељених лица. Највише труда у чувању духовног и историјског наслеђа, као уосталом и вековима раније, показали су монаси и свештенство Српске православне цркве. Како рече владика Артемије, приликом обележавања годишњице обнове, после 520 година запуштености, манастира Бањска: "Тамо где се усели нови живот у манастир, ту и цела околина најпре духовно, али и економски почиње да јача и напредује". Владика, као и представници локалних власти у Звечану, који су активно учествовали, како у обнови Бањске, тако и у прослави годишњице, нада се да ће с "васкрсењем овог манастира" оживети и крај око ове светиње.

Почела обнова српских кућа у Зочишћу

Вођени оваквом идејом, епископ липљански **Теодосије** и настојатељ манастира Зочиште, протосиндџел **Петар (Улемек)**, састали су се с **Норбертом Стиром**, немачким генералом, командантом KFOR-а, за подручје Призрена и Пећи, представницима UNMIK-а и локалних власти у Зочишту ради предузимања даљих корака везаних за обнову манастира и повратка расељених Срба у тај део ораховачке општине.

Учесници састанка показали су одлучност да се што пре омогући повратак 45 српских породица у село Зочиште. У процесу обнове, поред 45 српских кућа, биле би подигнуте и три албанске, месна амбуланта, док би село добило водовод и канализацију. Захваљујући оваквом приступу, приликом недавног полагања камена темеља за нове српске куће у селу Зочишту код Ораховца (15. августа), десио се један, за косовске прилике, сасвим несвакидашњи догађај. Наиме, док је **Бајрам**

Косуми, премијер владе Косова са **Славишом Петковићем**, министром за заједнице и повратак у истој Влади, полагао камен темељац, означивши почетак обнове српских кућа у селу, присутнима се придружио протосинџел Петар, настојатељ манастира Зочиште. Са својим монасима одслужио је службу освећења темеља српске куће у присуству премијера и чланова владе Косова и бројних новинара. Читав догађај је протекао мирно и достојанствено, на велику радост неколицине присутних српских житеља Зочишта.

Нова сџирајџија за очување светиња

На војном аеродрому "Амико" код Ђаковице, који је под контролом италијанских снага KFOR-а, средином августа, одржана је војна вежба под називом "Поносни орао", а имала је за циљ да демонстрира спремност и способност припадника KFOR-а у заштити и одбрани културно-историјских споменика на Косову. Од прошлогодишњих мартовских нереда, када је у току само два дана, уништено или тешко оштећено тридесет православних цркава и манастира, мировне снаге, које предводи НАТО, предузеле су читав низ мера како би се онемогућило и спречило понављање насиља које је било, превасходно усмерено, против српских цивила и вредних хришћанских споменика културе. Вежбом је командовао Норберт Стер, командант мултинационалне бригаде југо-запад у

Приоријет - заштити становништва и културно историјских објеката

У својим недавним изјавама, највиши представници KFOR-а, дали су јасно до знања да било каква врста насиља на Косову и Метохији, а посебно она усмерена против мањинских заједница и културно-историјских објеката неће бити толерисана. У новој стратегији НАТО снага, након успостављања најновије сарадње са ВССГ, приоритет њихових јединица неће бити спречавање повратка војске и полиције СЦГ на Косово и Метохију, већ главни задатак постаје заштита угроженог становништва, објеката и одржавање шире безбедности у региону.

Призрену, уз учешће 750 војника из разних националних контингената KFOR-а (Италијани, Американци, Немци, Французи, Аустријанци итд). Уз употребу најсавременијих средстава за сузбијање уличних нереда и другу војну опрему, припадници KFOR-а су демонстрирали на који начин ће, у случају евентуалних избијања нових нереда, спречити нападаче да нанесу штету културно-историјским споменицима, који представљају објекте од прво-разредног цивилизацијског значаја на Косову и Метохији.

Дозвољена ујошреба и вајшреноџ оружја

Према новој војној стратегији KFOR-а, око културно-историјских објеката дефинисане су плава и црвена зона (blue and red box). У плавој зони, UNMIK полиција, у сарадњи са KFOR-ом и Косовском полицијом, покушава да успостави ред и спречи ескалацију насиља. У случају наставка нереда у дејство ступају посебни одреди KFOR-а за сузбијање уличних демонстрација наоружани сузавцем, оклопима и штитовима, оружјем с гуменим мецима и возилима с воденим топовима. У следећем таласу насиља ангажују се додатне снаге KFOR-а које пристижу оклопним возилима.

Ако се, ипак, деси да демонстранти дођу пред сами објекат који је под заштитом KFOR-а, по наредби команданта KFOR-а, активира се тзв. црвена зона, која обухвата сам објекат и лица која се у њему налазе. У оквиру црвене зоне дозвољена је употреба ватреног оружја и на свако неауторизовано лице које покуша да уђе у ове објекте и причини штету на њима, биће отворена ватра. У ту сврху, војници KFOR-а користе аутоматске пушке 105 мм, док ће изнад њих летети хеликоптери марке "Апач" и

Сесјиринсјво и монашјво на вежби

Поред неколико представника међународних мисија, чланова Контакт групе, вежби су присуствовали и званичници косовских институција и косовског заштитног корпуса (КЗК), UNMIK и Косовске полиције, као и монаси из Дечана и сестре из Пећке Патријаршије.

пружати ватрену подршку из ваздуха. У новој стратегији KFOR-а посебан ослонац биће на хеликоптерским јединицама које ће допремати појачања, евакуисати повређене и истовремено контролисати шири простор око заштићених објеката у случају да нападачи покушају да користе артиљерско оружје или оружје јачег калибра. Истовремено, с овом вежбом, KFOR је започео широку кампању јавног информисања преко косовских медија, штампањем посебних летака, публикација и постера у којима се становништво Косова и Метохије позива да поштује културно-историјске споменике и наслеђе разних култура и вероисповести.

Расјисан шендер за обнову црква

У згради ректората Приштинског универзитета у Митровици, у организацији Завода за заштиту споменика културе Србије, одржан је састанак свих локалних завода на територији Србије с представницима владе Србије, СПЦ и других институција које се баве заштитом културног наслеђа. На састанку је разговарано о начинима како да се обједине активности у циљу обнове уништеног и оштећеног културног наслеђа на Косову и Метохији. Епископ липљански Теодосије, присуствовао је овом скупу као члан Комисије за обнову српских православних културно-историјских објеката која ради на основу Меморандума о разумевању потписаног између СПЦ и Министарства културе Косова под председавањем Савета Европе. У свом излагању, објаснио је да је Комисија у свом тромесечном раду обрадила знатан део документације о порушеним црквама и одредила приоритете и план рада за текућу и наредну годину. У дневној новини Политика као и у медијима на Косову и Метохији, у Грчкој, Македонији, Бугарској и Албанији објављено је првих 11 тендера које је Комисија припремила за обнову прве групе црква које ће у складу с Меморандумом моћи да граде једино фирме које имају искуства у изградњи православних храмова. По објашњењу владике Теодосија, у току зиме, биће припремљена пројектна документација за најобимније радове, који би требало да почну у пролеће 2006. године. Владика је нагласио да Комисија ради у доста тешким условима и на просторима на којима нема потребне безбедности и слободе кретања. Међутим, по његовим речима, сви чланови Комисије улажу искрене напоре, укључујући и албанске представнике који су посебно значајни за логистички део посла. На скупу су говорили ректор Универзитета проф др **Радивоје Паповић**, **Јован Ђирилов**, председник националне комисије СЦГ при UNESCO, **Мирољуб Радосављевић**, заменик министра културе Србије за област медија и мр. **Гордана Марковић**, директор Републичког Завода за заштиту споменика културе и **Александра Фулгоси**, руководилац сектора за заштиту културне баштине при Координационом центру за Косово и Метохију.

Предсјавници Уније на манасјирској слави у Свешјм Арханђелима

У манастиру Свети Архангели код Призрена, крајем јула, свечано је прослављена манастирска слава Светог Архангела Гаврила и 650 годишњица од упокојења Цара Душана, ктитора ове светиње. Свету архијерејску литургију служио је његова светост **патријарх српски господин Павлеу**з саслужење епископа рашко - призренског Артемија и викарног епископа липљанског Теодосија. Празничној архијерејској литургији и духовној академији, која је одржана у наставку службе, присуствовало је преко хиљаду верника и поклоника из централне Србије и Косова и Метохије. Међу 23 аутобуса, која су кренула из централне Србије, нашла су се и два са стотињак путника организованих у удружењу "Свети Спас", док се у једном аутобусу нашло и педесет корисника и чланова руководства удружења "Завичај за повратак", као и председница Управног одбора Уније **Радмила Вулићевић**. Руководство Удружења, као и његови корисници су за ово путовање захвални НИС Југопетролу из Београда и Крагујевца, који је одобрило бесплатно гориво, РТВ Крагујевац за бесплатно емитовање рекламних порука и промовисање манастирских вредности као и Радију БИС из Крагујевца, за несебичну подршку у организовању пута и налажењу добротвора за његово остварење, а посебно Друштву пријатеља Светих Архангела из Младеновца, које је обезбедило рекламни материјал и координирало овом акцијом.

Прослава је одржана уз помоћ и заштиту међународних мировних снага KFOR-а и UNMIK полиције, чији су представници омогућили долазак верника и обезбедили простор око манастира. Свечаности у Св. Арханђелима протекле су мирно и достојанствено на посебну радост преосталих Срба призренског краја и братства манастира које је уложило велике напоре како би бројне госте братски дочекало и угостило.

ДУХОВНОСТ, КУЛТУРА

Манастирска слава у Светим Арханђелима, јул. 2005. године

Несвакидашњи догађај на Косову и Међохији: Монаси манастира Зочиштије и премијер ПИС Владе Косова приликом полагања камена темеља за почетак изградње српских кућа у Зочиштију

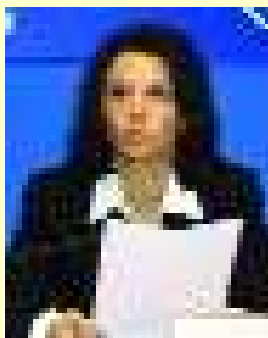

Учесници војне вежбе Поносни орао у демонстрацији спремноности заштитице светиња на Косметију

ПРОМЕНА НА ЧЕЛУ КООРДИНАЦИОНОГ ЦЕНТРА ЗА КОСОВО И МЕТОХИЈУ

НОВИ ШЕФ, САНДА РАШКОВИЋ - ИВИЋ

Потпредседница Демократске странке Србије (ДСС) **Санда Рашковић-Ивић** изјавила је, крајем августа, да прихвата кандидатуру премијера Војислава Коштунице за шефа Координационог центра за Косово и Метохију.

"Сматрам да је то свакако огромна одговорност, али истовремено велика част, а и дужност сваког човека, поготово оног који се бави политиком", *Санда Рашковић - Ивић* казала је Рашковић-Ивић. Она је рекла да, иако су прогнозе за очување јужне српске покрајине "доста мрачне", да "вреди покушати све и заузети се за најбоље могуће решење, јер КиМ спадају у нешто што је идентитет српског народа и државе". Потпредседница ДСС-а није знала да каже када ће бити именована на ту функцију и додала да ће то уследити по завршетку процедуре разрешења досадашњег председника Координационог центра Небојше Човића, која је у току.

Рашковић-Ивић је изразила задовољство што ће у раду тог тела учествовати и представници министарстава и додала да ће њима и свим осталим "људима добре воље" врата за сарадњу бити отворена, јер је када се ради о Косову и Метохији, "странчарење права срамота". **Војислав Коштуница**, премијер Србије рекао је да ће

предложити и системске промене у организацији Координационог центра за КиМ, како би што већи број ресорних министарстава био непосредно укључен у рад тог тела. (Бета)

ИМЕНОВАН НОВИ ИЗВРШНИ ДИРЕКТОР УНИЈЕ

Управни одбор Уније асоцијације удружења интерно расељених лица на својој седници одржаној средином августа, између великог броја кандидата, за новог извршног директора ове организације именовано је **Жељко Рајковић**.

Жељко Рајковић

Рајковић се радом у невладином сектору почео бавити 1992. године у Немачкој, одакле је, као прогнано лице из Хрватске, учествовао у прикупљању и достави хуманитарне помоћи на ратом захваћена подручја. Од почетка рада Српског демократског форума 1998. године, био је активан у овој организацији, да би последњих пет година провео у београдској канцеларији Међународне православне добротворне организације (ИОСС). На нову дужност Рајковић је ступио крајем августа. (Ж.Ђ.)

Оснивачи и чланице Уније

Божур - Смедеревска Паланка,
Карађорђева 58, тел. 026/ 313-893
e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије- Београд
Македонска 25
тел.: 011/ 3373-841
e-mail: gkim@eunet.yu
www.glaskim.co.yu

Завичај за Њоврашак- Крагујевац
Карађорђева 17
тел.034/ 333-219
e-mail: zavicpo@infosky.net

Јуџ - Краљево, Цара Душана 21/39
тел. 036/334-064
e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Спас- Београд
Балканска 25 и Македонска 25
тел.011/ 686-161 011/ 3373-834
e-mail: svetspas@eunet.yu
www.svetispas.org

Срећна породица- Ниш,
Душанов Базар, купола, локал 223
тел. 018/ 547-184
e-mail: vulicevicr@bankerinter.net

Унија - Београд, извршна канцеларија
Трг Николе Пашића 9/7
тел: 011/3398-705
e-mail: unijakm@eunet.yu
www.unijairl.org

Унија - Канцеларија у Звечану
Бубе Михајловић бб
тел: 028/665-150
e-mail: unija.zvecan@sezampro.yu